

## Rus Dış Politikası ve Türkiye

İçeriği Yazan: [Hakan TOĞA](#) [1] Zaman: Pzt, 30/11/2009 - 00:25

**Yazar:** Hakan TOĞA

**Yazının Yazıldığı Tarih:** 30 Kasım 2009

Bu yazıda ilk önce Rus dış politikasının soğuk savaş sonrası dönemde nasıl şekillendiğine değineceğim ve ardından Türkiye'nin dış politikasıyla karşılaştıracam.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla beraber Yeltsin dönemi başlamıştır. Yeltsin ile beraber Rusya'da Batı yanlısı düşünce hâkim olmuştur. Rusya'nın kurtuluşunu ve geleceğini Batı ile birleştirmekte gören zihniyet iktidara sahip olmuştur. Devlet yapısı bile Batı, Amerika yapılanmasına göre oluşturulmuştur. Yeltsin, hızla liberal ekonomik sisteme geçmek istiyordu. Bunu da gerçekleştirmek için geniş çaplı özelleştirmelere gidildi. Rusya'nın en önemli sektörü olan enerji sektörü büyük ölçüde Batılı enerji devlerinin eline geçti. Bu Rusya için büyük bir tehlikeydi. Çünkü petrol ve doğalgaz açısından Rusya dünyada önde gelen devletlerden biridir. Bankacılık sektörünün gelişmemesi sayesinde bu sektör devlet kontrolünde kalmıştır.

Yeltsin döneminin politikaları sayesinde üretim hızla düşmeye başladı. Rusya'nın ilk kurulduğu zamanlarda dış borcu 53 milyar dolar iken, 1998'de dış borç 183 milyar dolara kadar çıkmıştır. Fakirlik % 0'dan % 40'a, işsizlik ise %25'e yükselmiştir. Bütçe açıklarının aşırı artması ile beraber Rusya 1998 yılında iflasını ilan etmiştir. Kayıt dışı ekonomi oluşmuş ve devlet ekonomiyi kontrol edememeye başlamıştır.

Yeltsin döneminin önemli bir gelişmesi de **“asimetrik federal sisteme”** geçmesidir. Rusya 89 bölgeden oluşmaktadır ve her bölgenin parlamentosu vardır. Bu sistemin anlamı iktidarın bölgelere dağıtılmasıdır. Dolayısıyla merkezi otoritenin bölgeler üzerindeki egemenliği oldukça zayıflamıştır. Bu zayıflamanın başka bir nedeni ise toplanan vergilerin nerede toplanırsa oradaki bölge iktidarının inisiyatifine bırakılmış olmasıdır. Bu sistem oturtulurken bölgeleri birlikte tutabilmek amacıyla her bölgeyle **“birliktelik antlaşması”** imzalanmıştır. Bu anlaşmayı istemeyen bölgeler Çeçenistan, Tataristan ve Başkurdistan bölgeleridir. Tataristan ve Başkurdistan halkı bağımsızlık istemelerine rağmen ekonomik nedenlerle Moskova’ya bağlı oldukları için antlaşmayı imzalamak zorunda kalıyorlar. **Bu antlaşmayı imzalamayan tek bölge Çeçenistan’dır.**

Rusya, Çeçenistan’ı dize getirmek için 1991-1994 arasında 1. Çeçen savaşını başlatıyor. 1996’da Güzelyurt Mütarekesi ile birlikte savaş bitiriliyor fakat Yeltsin döneminde Çeçen sorununa tam anlamıyla bir çözüm bulunamıyor.

Dönemin idari yapılanmasına baktığımızda, Fransa ve ABD sisteminin bir karışımı olduğunu görürüz. Yasama sistemi Federasyon Konseyi ve Duma'dan oluşan iki kanatlı bir yapıya sahiptir. Federasyon Konseyi'nde bölgelerin parlamento başkanları ve valileri de yer alıyor. Gittikçe bu idari yapılanmada sorunlar ortaya çıkıyor. **Sorunun en önemli nedeni bölgeler ile merkez arasındaki kopukluğun olması. Kararlar alınamıyor ve sistem tıkanıyor.**

**Dış politikada ise bu dönemin en önemli sorunu NATO'nun faaliyetlerine sessiz kalınmasıdır.** Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri ( Çek Cumhuriyeti, Polonya, Macaristan, Slovakya) Baltık ülkeleri ( Estonya, Letonya, Litvanya) giderek Batı'nın nüfuz alanına girmeye başlamıştır. Balkan ülkeleri de aynı şekilde NATO'nun etki alanına girmiştir. Aralık 1999'da Putin işbaşına geldiğinde, Rusya'nın toparlanma ve küresel bir güç haline gelme süreci başlamıştır. Putin döneminin ilk icraatlarından birisi enerji sektöründe tekrar devlet kontrolünü sağlamasıdır. Batı'nın kontrolüne geçmemiş iki petrol şirketini (Rosneft ve Transneft) diğer şirketlerin tekrar devletleştirilmesinde kullanmış, Gazprom şirketini de petrol dışı sektörleri millileştirmek için kullanmıştır. Bu politikalarla enerji sayesinde Rusya'nın ekonomisi 2 senede toparlanmıştır. 2002 yılında cari işlemler açığı oldukça düşmüştür.

Putin, merkezi otoriteyi sağlamak için dikey devlet yapılanmasına geçmiştir. Bu hem yasama organına hem de bölgesel yönetimlere hakim olunması anlamına gelmektedir. Putin, 89 bölgeyi 7 süper bölgeye bölmüş ve bütün bölgeleri bu 7 bölge valisine bağlamıştır. Bu valileri de kendi yakın arkadaşları ve eski KGB ajanlarından seçmiştir. Tüm vergilerin Moskova'da toplanması ve buradan bölgelere dağıtılması kararı alınmıştır. Parasal açıdan bölgelerin bağımsızlığına son vermiş, bölgeleri merkeze bağlamıştır. Yani yerel yönetimlerin hakim olduğu sistemden merkez hakimiyetine geçilmiştir.

Putin, özgürlük için savaşan Çeçenleri bastırmak için **"Çeçenlerin olmadığı bir Çeçenistan"** sloganıyla savaş başlatmıştı. Bu savaşta 1.4 milyon olan Çeçen nüfusu 150.000'e düşürülmüştür. Batılı hukukçular bu vahşi savaşa, beyaz adamın haklı savaşı olarak bakmıştır. Çeçenlerin direnişi ise onlara göre barbar, haksız ve cani bir direniştir. 2001 yılından sonra Çeçen savaşı düşük yoğunluklu bir iç çatışmaya dönüşmüştür.

Dış politikada ise Rusya öncülüğünde 25 Aralık 1991'de kurulan Bağımsız Devletler Topluluğu'nu işlevsel bir hale getirme çabası önemlidir. Putin, Batı'ya ve NATO'ya rest çekmiş, benim güvenlik çemberime Batı'nın ve NATO'nun girmesine izin vermeyeceğim demiştir. Önemli bir dış politika hamlesi de Şangay İşbirliği Örgütü'nün kurulmasıdır. Rusya ve Çin'in öncülüğünde kurulan bu entegrasyon Batı için günümüzde önemli bir tehdit unsurudur.

Bu kısa bilgiler ışığında, Türkiye'nin iç ve dış politikasına bakacak olursak, günümüzde Yeltsin döneminde Rusya'da izlenen yanlış politikaların hemen hemen aynısının Türkiye için de geçerli olduğunu söylemek yanlış olmaz.

Öncelikle özelleştirmelere değinmek gerekir. İngiltere'nin bile bazı bankalarını yeniden devletleştirdiğini düşünürsek özelleştirmelerin bir devlet için son derece yanlış bir politika olduğu görülür. Özellikle Telekom, bankalar gibi stratejik sektörlerdeki özelleştirmeler devletin ulusal egemenliğine vurulan bir darbedir.

**Diğer bir nokta Başbakanımızın üzerinde durduğu federal sistemi Türkiye’de uygulama düşüncesidir. Rusya örneğinde değindiğimiz gibi bu politikada Türkiye’nin üniter yapısını ve bölünmez bütünlüğünü tehdit edecek bir sistemdir.**

Yeltsin döneminde Rusya’nın kurtuluşu Batı’da görülmüş ve Putin’in başa geçmesine kadar geçen sürede Rusya hem ekonomik hem de siyasal bakımdan çökme noktasına gelmiştir. Türkiye’nin de Avrupa Birliği’nde geleceğini arayan bir zihniyette olmasına acilen son vermek gerekir. AB’nin şimdiye kadar ki tüm politikaları Türkiye’nin aleyhinedir. Örneğin Gümrük Birliği’nde ülkemizin büyük kayıpları olmuştur. Ayrıca AB ikiyüzlüdür. Annan Planı’nı KKTC kabul etmesine ve Rum tarafının reddetmesine rağmen Bütün Kıbrıs’ı temsilen Rum kesimini AB’ye almıştır. Kosova’nın bağımsızlığını savunurken Kıbrıs’ta Rum Kesimi lehine Kıbrıs’ın birleşmesini istemektedir. Çeçen direnişçilere barbar gözüyle bakarken, pkk teröristlerine özgürlük savaşçısı gözüyle bakmaktadır.

**Türkiye'nin AB kapısında piyon olmaktan vazgeçip, Milli bir dış politika belirlemesi gerekir.** Putin Rusya'nın bugünkü gücüne ulaşmasını nasıl sağlamıştır? Tabi ki Rus Milliyetçiliği ve Milli bir dış politika ile başarmıştır. **Türk Milliyetçisiyim, Atatürkçüyüm demenin neredeyse suç sayıldığı, bölücülüğün övüldüğü, bölücülere taviz verildiği, Ermenilerden özür dileyen aydınlarımızın olduğu günümüzde Milli bir dış politika izlemek zor ama imkansız değildir.** Devlet televizyonumuz, bazı çıkarlar yüzünden yerel bir dilde televizyon kuruyor ve bir belediye başkanı çıkıyor dilimizi kabul ettirdik şimdi de bu toprakların adını kabul ettireceğiz diyor. **Türkiye'nin bu zihniyetten acilen kurtulması gerekir.**

AB'nin ilk kuruluş felsefesi teknik birliktelikten doğmuştur. Avrupa Kömür Çelik Topluluğu'nun kurulmasıyla bugünlere gelmiştir. Türkiye'de bu şekilde teknik konularda diğer Türk devletleriyle ve tabi ki İran ve Pakistan gibi diğer bölgesel güçlerle bir birlik oluşturabilir.



Yazımı Büyük Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün sözleriyle bitirmek istiyorum.

***“Hangi istiklâl vardır ki ecnebilerin nasihatleriyle, ecnebilerin planlarıyla yükselebilsin? Tarih, böyle bir hadiseyi kaydetmemiştir”***

Hakan TOĞA

[iletisim@politikadergisi.com](mailto:iletisim@politikadergisi.com) [2]

## Yorumlar

### Yazınız Hakkında

İçeriği Yazan: Evren ÇAVUŞOĞLU Zaman: Paz, 06/12/2009 - 00:17

Yazınızdaki bir detaya dikkat çekmek istiyorum: Sovyetler Birliği döneminde fakirlik oranı %0'dı. Bugün ise neredeyse dünyadaki hiçbir ülkede fakirlik oranı %0 değildir.

Gelelim Federasyon'a: Federatif yapının farklı çeşitleri vardır. Lenin döneminde de, Stalin döneminde de Sovyetler Birliği bir cumhuriyetler birliğidir. Her federatif devlet bölünmeye yol açmaz. Federasyon-Konfederasyon ve Cumhuriyetler Birliği ayrımını bu noktada derinleştirmeyeceğim.

Kürt Açılımı ise AKP'nin federatif yapıyı arzulaması ile ilgili değil, ABD'nin Irak'tan çekilme süreciyle bağlantılıdır.

Masum sivilleri öldüren Çeçenler'in mazlum olduğunu söylemek ise düşündürücüdür. İğneyi kendimize batırma zamanıdır. PKK ve Çeçen teröristlerin bir farkı yoktur. Toplu sivil katliamı yapan her örgüt "niteliği ne olursa olsun" bağımsızlık savaşçısı olarak görülemez.

Bu konular dışında yazdıklarınızın çoğuna katılıyorum.

Saygılarımla...

**Kaynak URL (04/05/2024 - 12:03 tarihinde yazdırıldı):**

<http://politikadergisi.com/okur-makale/rus-dis-politikasi-ve-turkiye>

**Bağlantılar:**

[1] <http://politikadergisi.com/pd-uye/hakan-toga>

[2] <mailto:iletisim@politikadergisi.com>